

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛІНСЬКОГО»

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

*(з досвіду роботи Василя Моргаленка, вчителя трудового навчання
(технологій) Олександрійського навчально-виховного комплексу
(ЗНЗ I-II ступенів №17-лицей) Олександрійської міської ради
Кіровоградської області)*

Методичний посібник

*Друкується за рішенням науково-методичної ради
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(від 13 грудня 2022 року, протокол № 5)*

Кропивницький
2024

Формування ключових компетентностей на уроках трудового навчання (з досвіду роботи Василя Моргаленка, вчителя трудового навчання та креслення Олександрійського навчально-виховного комплексу (ЗНЗ І-ІІ ступенів №17-лицей) Олександрійської міської ради Кіровоградської області) : методичний посібник / уклад.: О. В. Татаренко. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2024. 48 с.

У посібнику висвітлено матеріали, що відповідають сучасним тенденціям інноваційних змін у системі освіти, допомагають зрозуміти сутність і особливості педагогічних технологій. У виданні наведено короткі теоретичні відомості, розміщено розробки уроків, добірку роздаткових матеріалів, які можна використати в роботі вчителів трудового навчання (технологій). Видання розраховане на вчителів, які викладають трудове навчання та технології.

Рецензенти:

- Буртовий С. В. – заступник директора з науково-дослідної діяльності та міжнародного співробітництва комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук;
- Горобець О. В. – директор комунального закладу «Кропивницький міжшкільний ресурсний центр № 1» Кропивницької міської ради».

Відповідальний за випуск – Віталій ДМИТРУК

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Компетентнісний підхід в освіті.....	5
Роль інтерактивних технологій у формуванні компетентностей учнів.....	6
Формування та розвиток ключових компетентностей учнів через використання усної народної творчості на уроках.....	9
Організаційно-методичні умови впровадження компетентнісного підходу до навчання.....	11
Уроки трудового навчання в контексті реалізації компетентнісного підходу до навчання.....	14
Висновок.....	23
Список використаних джерел.....	24
Додатки.....	25
Додаток 1.....	25
Додаток 2.....	30
Додаток 3.....	39

ВСТУП

Сьогоднішні умови педагогічної діяльності потребують від учителя високого рівня професіоналізму, володіння сучасними технологіями навчання й виховання, бажанням та вмінням постійно вчитися й самовдосконалюватися, творчого підходу з одного боку й деякої прагматичності та раціоналізму з іншого. Сучасна педагогіка (як теоретична, так і практична) характеризується переосмисленням та зміною багатьох поглядів і підходів, відмовою від деяких усталених традицій та стереотипів.

Школа ХХІ століття – школа компетентної, відповідальної людини, а одним із пріоритетних завдань сучасної освіти і є формування ключових компетентностей.

Компетентність є передумовою успішності самореалізації випускника в суспільстві й передумовою розвитку самого суспільства. У зв'язку з цим міжнародні експерти визначають, що головне завдання освіти – готувати компетентного громадянина, спроможного ухвалювати адекватні рішення, реагуючи на особистісні й соціальні виклики. Сьогодні в Україні компетентнісний підхід визнано одним із напрямків модернізації освіти.

За В. Сухомлинським, кожна дитина неповторна і талановита по-своєму, необхідно лише створити належні умови для її реалізації [7, с.85]. Вдосконалення вмінь оперувати цими методиками, адаптувати нові є одним із критеріїв постійного зростання фахової майстерності педагога.

У педагогіці немає завдань, кожне з яких вчитель вирішує окремо. Всі вони, як перлини, з яких складається освітній процес, а поєднати їх у намисто – основне завдання вчителя, вершина його майстерності.

Для вчителя, який є наставником і навіть взірцем для учнів, особливо важливо відчувати тенденції інноваційних змін у системі освіти, розуміти сутність й особливості педагогічних технологій, уміти аналізувати й оцінювати ефективність їх використання, володіти сучасною фаховою термінологією.

У пропонованому посібнику представлено творчі напрацювання Василя Моргаленка, вчителя трудового навчання та креслення Олександрійського навчально-виховного комплексу (ЗНЗ I-II ступенів №17-ліцей), у якому поєднані теоретичні аспекти впровадження компетентнісного підходу з його практичним досвідом. Посібник є корисними для вчителів трудового навчання та технологій і стане надійним помічником у професійній діяльності.

Компетентісний підхід в освіті

На сучасному етапі розвитку суспільства, що характеризується змінами в усіх його сферах і соціальних інститутах, актуальними є питання якісного навчання підрастаючого покоління. Ні для кого не є секретом, що нині конкурентоспроможність людини на ринку праці багато в чому залежить від його здатності опанувати нові технології, адаптуватися до умов праці, що змінюються.

У зв'язку з цим особливого значення набуває пошук та впровадження нових методів навчання й організації навчального процесу, інтеграції теоретичних та емпіричних досліджень, усебічного розвитку особистості школярів в освітньому процесі. Одним із завдань системи освіти є підготовка фахівців, які б відповідали запитам роботодавців. Підготовка такого фахівця має ґрунтуватися на ідеї компетентісної освіти.

Науковці європейських країн пояснюють увагу до компетентісного підходу тим, що саме набуття життєво важливих знань може дати людині можливість орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти.

Компетентність є передумовою успішності самореалізації випускника в суспільстві й передумовою розвитку самого суспільства. У зв'язку з цим міжнародні експерти стверджують, що основне завдання освіти полягає у формуванні компетентної особистості, здатної адекватно реагувати на особистісні та соціальні виклики, які виникають. Сьогодні в Україні компетентісний підхід визнано одним із напрямків модернізації освіти.

Під поняттям «компетентісний підхід в освіті» розуміють спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток основних базових і предметних компетентностей особистості. Метою й результатом такого процесу є розвиток загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових або надпредметних компетентностей.

Ключова компетентність – це характеристика особи, що формується у процесі навчання й включає знання, навички, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі людини; складна інтегрована характеристика особистості, що дає змогу ефективно провадити діяльність або виконувати певні функції, забезпечуючи розв'язання проблем і досягнення певних стандартів у професії або сфері діяльності.

Формування та розвиток ключових компетентностей учнів ґрунтується на основі розвитку критичного й логічного мислення, пізнавальної активності та творчих здібностей учнів, формуванні досвіду безпечного виконання робіт, вихованні бережливого ставлення до обладнання та інструментів, позитивного ставлення до праці, розвитку моторики рухів [7].

Науково-філософськими засадами формування та розвитку ключових компетентностей на уроках трудового навчання (технологій) є:

- концепція пріоритетності змісту навчального предмета, задекларована державними стандартами;
- концепція профільності середньої освіти;

➤ диференціація, доступність, варіативність, пріоритетність, генералізація та інтеграція знань на основі законів і теорій, забезпечення наступності та неперервності навчального змісту й вимог щодо його засвоєння на різних рівнях освіти;

➤ концепція загальної середньої освіти (формування життєвих, соціальних, комунікативних і технологічних компетентностей учнів), а саме:

- технічного й технологічного світогляду;
- самостійного та критичного мислення;
- культури праці та побуту;
- розвитку особистісних якостей, виховання відповідальності за результати власної діяльності.

Метою й результатом освітнього процесу є формування ключових компетенцій. Розвиток усіх цих груп ключових компетенцій можливий лише у разі, коли навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників: співнавчання, взаємного навчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де як учень, так і вчитель виступають рівноправними суб'єктами навчання, використання інтерактивних технологій.

Роль інтерактивних технологій у формуванні ключових компетентностей учнів

Сучасна технологічна освіта ставить за мету розвивати в учнів предметні компетенції, підвищувати рівень самостійного та критичного мислення, виховувати культуру праці та побуту, формувати технічний та технологічний світогляд, розвивати особистісні якості та виховувати відповідальність за результати власної діяльності. Це досягається шляхом формування ключових компетенцій за допомогою інтерактивних технологій.

Використання різноманітних методів навчання, спрямованих на активну участь вихованців у процесі засвоєння знань, зафіксовані в історичних документах різних епох і народів. Наприклад, Сократ використовував діалог, щоб за допомогою послідовних запитань і відповідей досягти істини. Платон пропагував ідею використання ігор, казок, пісень і бесід у навчанні. Конфуцій створив школу, де навчання відбувалося через вільні бесіди, які нагадували евристичне спілкування між учителем і учнями. Елементи групової роботи можна відслідкувати у поглядах Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, та Дж. Дьюї на вільний розвиток особистості. Ідеї А. Белла та Дж. Ланкастера вказують на систематизацію групового навчання.

Розробку елементів інтерактивного навчання можна відстежити в працях В. Сухомлинського, творчості вчителів-новаторів 70-80-х рр. (В. Шаталова, Є. Ільїна, С. Лисенкової, Ш. Амонашвілі та ін.). Проблемам інтерактивного навчання присвячені дослідження К. Баханова, О. Глотова, К. Нор, О. Пехоти, Л. Пироженко, О. Пометун, Г. Пятакової та ін.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Проведені дослідження показують, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття.

Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської від слова «interact», де «inter» взаємний і «act» — діяти. Таким чином, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню системи цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером дитячого колективу.

Взаємодія в інтерактивному навчанні передбачає відсутність домінування одного учасника над іншим або переваги однієї думки над іншою. Під час такого навчання учні вчаться толерантності, спілкуванню з іншими, критичному мисленню та умінню приймати обдумані рішення [1].

Правила організації інтерактивного навчання:

- до роботи мають бути залучені всі учні;
- активна участь у роботі має заохочуватися;
- учні мають самостійно розробляти й виконувати правила роботи в малих групах, тобто підготуватись до такої співпраці;
- кількість учнів - не більше 30 осіб;

Сьогодні складно уявити урок без комп'ютера. Вчителі постійно використовують презентації, відео, фотографії, музику та інші мультимедійні засоби, які значно полегшують процес навчання, оскільки реалізують метод наочності, який є одним із фундаментальних методів дидактики. Ще Я. А. Коменський вважав наочність "золотим правилом дидактики".

Уже десятиліття тому провідні науковці та інноватори в галузі освіти почали досліджувати можливості використання комп'ютерних технологій та Інтернету у навчальному процесі. Серед них можна виокремити праці В. Борисова, Р. Гуревича, В. Кондратюка, Р. Лещука та інших.

Використання інтерактивних технологій на уроках трудового навчання (технологій), формування та розвитку ключових компетентностей учнів можливе лише шляхом поєднання традиційних методів навчання та сучасних інтерактивних технологій. Спираючись на роботи численних дослідників (І. Дичківська, О. Коберник, О. Овчарук, О. Пометун, та ін.) можна виокремити прийоми, що допомагають реалізувати компетентнісний підхід до навчання учнів:

- на уроках створювати навчальне середовище для формування та розвитку ключових компетентностей учнів;
- організовувати навчальну діяльність учнів із використанням інтерактивних технологій;
- практикувати індивідуальні завдання для обдарованих дітей та тих, що потребують особливої педагогічної уваги;

- використовувати роботу в парах та групах (кооперативне навчання), коли учні колективно вирішують проблеми, що стали перед ними (наприклад один обробляє заготовку, інший зачищає, оздоблює; один готує виріб до задачі, інший працює над кресленням виробу, виступає розробником ідеї); крім цього учні кооперуються з іншими групами або парами задля найкращого матеріального забезпечення виготовлення своїх виробів, проектів, завдань;

- застосовувати «метод мозкового штурму», коли кожна пропозиція сприймається на «ура» (позитивно) та учні спільно намагаються відшукати прийнятний варіант вирішення поставленої задачі;

- використовувати інтерактивний прийом «Мікрофон»;

- впроваджувати метод асоціацій, що дає додатковий стимул для творчості, вносить елементи винахідництва. Ланцюги асоціацій змінюються, за необхідності ланцюг асоціацій може бути подовжено, відповідно і вибір можливих варіантів збільшується;

- започатковувати ігрові методи: брейн-ринг, кросворди, ребуси, казки, вірші, загадки. При цьому учні отримують тематичний матеріал у вигляді, що дозволяє проявити їх найкращі сторони: розум, кмітливість, швидкість реакції;

- використовувати тести, інструкційні картки та картки контролю знань, що допомагають відстежувати рівень розвитку ключових компетентностей;

- використовувати мультимедійні презентації у процесі пояснення теоретичного матеріалу з метою усвідомлення технологічної послідовності виготовлення виробу.

Використання цих методів сприяє вирішенню проблеми змісту технологічної освіти та її нових форм і методів, суттєво підвищує рівень мотивації учнів, розширює можливості самостійної навчальної діяльності учнів. Інтерактивні форми організації пізнавальної діяльності створюють комфортні умови навчання та дозволяють забезпечити кожному учневі якісні продуктивні дії з вдосконалення знань, умінь, навичок та способів діяльності.

Пам'ятаючи про неповторність й талановитість кожної дитини, для реалізації її потенціалу необхідно прагнути, щоб індивідуальні здібності та жага до знань стали основою успіхів у навчанні, а вихованці були самодостатніми. Тому потрібно постійно шукати різноманітні форми організації навчального процесу та навчальної діяльності учнів, оригінальні методи з використанням інтерактивних технологій. Удосконалення вмінь оперувати цими методиками, адаптувати нові є одним із провідних критеріїв постійного зростання фахової майстерності педагога [10].

Такий підхід до навчання є найбільш ефективним для втілення компетентнісного підходу в освіті. Він сприяє формуванню та розвитку різних компетенцій, таких як ціннісно-смілова, загальнокультурна, інформаційна, соціально-трудова, комунікативна, навчально-пізнавальна, а також компетенції особистісного самовдосконалення. Цей підхід також сприяє формуванню та розвитку ключових компетенцій під час уроків трудового навчання (технологій).

Формування та розвиток ключових компетентностей учнів через використання усної народної творчості на уроках

Усна народна творчість узагальнює багатовіковий досвід людства, відображаючи національну психологію, свідомість та мудрість народу. Питання використання народознавства та фольклору у вихованні дітей розглядалися у працях педагогічних діячів, таких як С. Бабишин, Т. Мацейків, В. Скульський, Є. Сявавко та інші. Аспекти виховання через казку висвітлені в роботах Т. Грабенко, Е. Заїки, Т. Зінкевич-Євстигнеєвої та інших. Вагомий вклад зробив і В. Сухомлинський, який написав понад тисячу казок, і підкреслював, що фантастичні образи допомагають дітям легше виявляти красу та істину, вчать співпереживати, шукати виходи зі складних ситуацій. Казки Сухомлинського є мудрістю життя, вони спонукають дітей до висновків і глибокого розмірковування [6].

«Казка, – любив повторювати В. Сухомлинський, – це, образно кажучи, свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови. Діти розуміють ідею лише тоді, коли вона втілена в яскравих образах. Казка – благородне і нічим не замінене джерело виховання любові до Вітчизни. Патріотична ідея казки – у глибині її змісту. Створені народом казкові образи, що живуть тисячоліття, доносять до серця і розуму дитини могутній творчий дух народу, його погляди на життя, ідеали, прагнення. Казка виховує любов до рідної землі вже в тому, що вона – творіння народу» [4, с. 203].

Розкриваючи суть народних мудрих оповідань, педагог сприяє всебічному розвитку дитини, введенню її у різноманітний світ людського життя та діяльності. Усна народна творчість має великий потенціал у вихованні та розвитку, вона зростає на народних традиціях та має коріння у далекому минулому. Це дозволяє зберегти невід'ємний зв'язок між минулим і сучасним. Усна народна творчість є скарбницею народних звичаїв і стимулює їх подальший розвиток. Вона існує стільки ж, скільки й сам народ. Мистецтво слова втілюється в народних оповіданнях - у казках, легендах, епосі, приказках, прислів'ях та інших формах народної творчості. Усі ці види й жанри фольклору доступні й зрозумілі для дітей, мають ігрові елементи і легко сприймаються.

З усіх скарбів усної народної творчості важливе місце у вихованні дітей належить казці, в якій добро завжди перемагає, праця розвиває особистість, допомога людям – правильна життєва позиція. Легке засвоєння цих простих принципів можливе завдяки читанню казок, бо це не лише приємне, але й корисне проведення часу. Казки розвивають фантазію, правильне мовлення, внутрішній світ дитини, творчий потенціал, мають багатогранне виховне значення.

Українська народна творчість, як і фольклор будь-якого народу, суттєво вплинула на формування та розвиток історичної та художньої літератури, зокрема староукраїнські літописи (Густинський, Грабянки, Величка, Самовидця, Острозький, Львівський та ін.), на її ґрунті будувалася діяльність українських братських шкіл, Києво-Могилянської академії. Усна народна творчість стояла у витоків творчості І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, Лесі Українки, Марка Вовчка, І. Франка, ряду сучасних

письменників. Зв'язок їх зі творчістю народу - неминучий. Цей зв'язок розуміли видатні письменники кожної епохи, а найбільше ті, що черпали в народній творчості не лише творчу силу, а й сюжети та образи, художні засоби [5, с. 37-42].

Використовуючи на уроках технологій у 5-6 класах казки, Василь Анатолійович Моргаленко прагне домогтися того, щоб дитина була не тільки пасивним слухачем, але й активним оповідачем. Такі питання як: «Розкажи чому...», «А як ви думаєте?», «А як би ви вчинили на місці героя?» - дають можливість учню висловити свою думку.

Наприклад, під час вивчення теми «Процес розмічання заготовок. Процес пиляння фанери та ДВП» у 5-му класі, учням пропонується послухати казку та висловити свої думки з приводу проблеми, яка зазначається в ній:

«Це було у ті давні часи, коли подарунки одне одному люди дарували не лише на свята. Напередодні Свята Весни вирішили брати Всезнайко та Всеумійко привітати дівчат своєї школи зі святом та подарувати їм приємні святкові сувеніри, власноруч зроблені рамки для фотографій. Всезнайко самостійно розробив дизайн та почав розмічати рамки. Але дівчат було так багато, що попри спільну роботу, їм ледве вистачило часу, щоб виготовити подарунки, адже так багато сил вони витратили, розмічаючи кожен рамку окремо. Що ж робити? Як діяти в майбутньому? Задумалися брати. Де вони помилилися (звернутись до дітей з цим запитанням)?

(Відповідь: для пришвидшення процесу розмічання необхідно використати шаблон).

Казка так захоплює дітей, що будить їх творчу активність, бажання домислити, щось додати або викреслити з тексту казки. Цьому сприяють різноманітні творчі завдання:

- доповнити казку новими епізодами;
- придумати інше закінчення;
- увести в казковий сюжет нового героя;
- скласти казку за даним початком або кінцем;
- намалювати ілюстрації до казки.

Наприклад, при проектуванні виробів у 5-му класі з технології обробки деревних матеріалів, учням пропонується послухати казку «Ялинкові прикраси» та висловити свої думки щодо ідеї твору, намалювати героїв казки, або персонажів вірша про Святого Миколая, казковий світ зими, відобразити у малюнках свято Нового Року.

(Запитати у дітей, чи зрозуміли вони про кого йдеться у розповіді? Що знають діти про життя людини, яку світ знає як святого Миколая? Чи шанують у їхній родині пам'ять про святого Миколая? Яким чином це відбувається? Чи прикрашають ялинку і як? Чи планують прикрасити ялинку власноруч зробленими іграшками. Запропонувати дітям послухати вірш про Святого Миколая.

Він ходить від хати до хати,
Питається мами і тата:
Чи є у вас чемна дитина,

Дівчатко мале чи хлопчина?
Для кожного має в торбинці
Найкращі у світі гостинці.
А хто без кінця бешкетує,
Святий тим лиш різки дарує.

«Святий Миколай» С. Майданська.

Із самого народження діти повинні перебувати в середовищі традицій свого народу, вчитися його мови і, засвоюючи його духовно-культурні традиції, поступово набувати загальнолюдських цінностей. Педагогічний аспект народознавства має на меті виховувати у дітей національну мораль, норми поведінки, вміння й навички праці, фізичного вдосконалення тощо. Відчуження від духовних цінностей свого народу може спричинити викривлення особистості, зростання моральних пустоцвітів, духовних безбатьківників з втратою відчуття приналежності до батьківщини і свого народу [12].

Організаційно-методичні умови впровадження компетентісного підходу до навчання

Урок – це динамічна та варіативна форма організації процесу цілеспрямованої взаємодії (діяльностей і спілкування) певного складу вчителів і учнів, що включає зміст, форми, методи та засоби навчання й виховання у процесі навчання.

Сучасна прогресивна дидактика ставить у центр уваги діяльність учня. Роль вчителя полягає у супроводі учнів через процес пізнання від відомого до невідомого, враховуючи особливості предмета та вік учнів. Основні етапи у діяльності вчителя включають мотивацію учіння, актуалізацію опорних знань та організацію вивчення нового матеріалу. Вчителю слід спиратися на активність та самостійність учнів, навчати їх ставити запитання та знаходити відповіді.

У вчительській діяльності розрізняють основні етапи: мотивація учнів; відновлення опорних знань, умінь та досвіду; організація вивчення нового матеріалу; удосконалення раніше засвоєного; визначення результатів навчання. У діяльності учнів – засвоєння знань та їх застосування [1; с.35].

Урок залишається ключовим елементом освітнього процесу, але його функція та форма організації істотно змінюються в системі формування продуктивного культурно-освітнього середовища на основі компетентісного підходу. Ключові компетентності стають не лише метою освіти, а й результатом навчання.

Для досягнення цієї мети вчитель повинен спрямовувати урок не лише на передачу та перевірку знань (хоча такі уроки теж необхідні), а й на виявлення досвіду учня та формування ключових компетентностей. Для цього вчитель використовує різноманітні побутові знання і, спираючись на них, обирає ті, що

найбільше відповідають науковому змісту необхідних знань, які стануть основою ключових компетенцій.

Під час роботи на уроці В.А. Моргаленко не просто викладає свій предмет, а й проводить аналіз того змісту, який вже освоєний учнями з теми. Будь-який урок планується вчителем задовго до його проведення. Василь Анатолійович проявляє інтерес і захопленість на кожному уроці, готовий дивувати й дивуватися.

У таких умовах роль вчителя на уроці змінюється. Учні не просто слухають вчителя, а постійно активно співпрацюють з ним у діалозі, висловлюють свої думки, діляться ідеями та обговорюють матеріал разом з однокласниками. Під час цих обговорень не існує однозначно правильних або неправильних відповідей - лише різні погляди та точки зору. Вчитель використовує цю різноманітність поглядів для досягнення цілей уроку.

Традиційні парні уроки трудового навчання зазнають змін у шкільній програмі. Сучасна спрямованість на проєктний підхід вимагає переосмислення методики та організації занять. Тенденція скорочення кількості годин призводить до заміни традиційних 90-хвилинних парних уроків одиночними уроками тривалістю 45 хвилин. Ці зміни вимагають відповідного адаптування навчального матеріалу.

В.А. Моргаленко відійшов від традиційної форми комбінованого типу уроку, застосовує різні типи уроків та використовує інтерактивні технології, які дають змогу інтенсифікувати процес трудового навчання (технологій).

Стосовно процесу трудового навчання (технологій), педагог говорить про інтенсивність як про кількість праці, витраченої за одиницю часу (уроку й інших форм організації навчання). Чим більше навчально-пізнавальних дій і операцій виконано учнями за урок, чим вони раціональніші й доцільніші, тим більша інтенсивність навчальної праці.

Міра інтенсивності освітньої діяльності залежить від раціонального використання кожної хвилини уроку підготовки учнів, організованості класу, наявності необхідного устаткування й раціонального його розміщення, чергування різних прийомів навчання, праці й відпочинку. Саме зекономлений час і є важливим резервом для формування ключових компетентностей учнів на уроках трудового навчання (технологій).

Одним із визначальних способів інтенсифікації уроку трудового навчання є посилення його цілеспрямованості. З цією метою В.А. Моргаленко активно використовує базову технологічну модель уроку.

У запропонованій розробці циклу уроків технологічна структура будується за загальною схемою (структура динамічна):

1. Організаційний момент (налаштування класу на урок).
2. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності учнів (актуалізація потрібного навчального та життєвого досвіду, формування ключових компетентностей).
3. Вивчення нового матеріалу (опрацювання нових теоретичних відомостей та способів виконання дій, формування та розвиток ключових компетентностей).

4. Практична робота (формування нового навчального досвіду, розвиток ключових компетентностей).

5. Осмислення учнями вивченого матеріалу (перевірка рівня формування та розвитку ключових компетентностей).

6. Мотивація оцінок за урок, виставлення їх у журнал, щоденники.

7. Завдання додому.

8. Прибирання робочого місця.

Зручність використання технологічних моделей полягає в можливості поновлення, доповнення, заміни наповнюваності уроків різними дидактичними матеріалами з урахуванням фахової компетентності вчителя.

Саме така технологічна модель має необхідну структурну динаміку, допомагає вчителю на всіх етапах уроку використовувати різні форми й методи роботи, залучати учнів до аналізу й оцінки результатів роботи, проводити дослідження та пошукові роботи, що і є метою будь-якого з уроків – формування та розвиток ключових компетентностей на уроках трудового навчання (технологій).

Кожна технологічна модель розробленого циклу уроків супроводжується додатками до тих чи інших структурних елементів. До додатків входять:

➤ інструкційна картка на урок, де зазначається основні етапи року:

- тема уроку;
- завдання на урок;
- міні-конспект уроку (як результат опрацювання навчального матеріалу);
- рефлексія (ключові питання аналізу роботи на уроці);
- результативність практичних робіт;
- результативність тестових завдань;
- випереджальне домашнє завдання;

➤ обов'язковою розробкою для учнів до циклу уроків є пам'ятка для учнів «Правила безпечного виконання робіт в шкільній майстерні» (роздаються на робоче місце);

➤ для опрацювання нових теоретичних відомостей та способів виконання дій використовуються: буклети, міні – плакати, міні-підручники, які готуються та роздаються кожному учневі;

➤ для опрацювання нових теоретичних відомостей та способів виконання дій, вчителем розробляється лекційний матеріал;

➤ для актуалізації потрібного навчального та життєвого досвіду для кожного учня виготовляються дидактичні матеріали у вигляді карток з тестовими завданнями.

Для дітей тема уроку – завдання, яке має свої цілі та шляхи реалізації. Опрацювання проходить колективно, з використанням буклетів, підручників.

Паралельно вчитель висвітлює цей матеріал біля дошки, демонструючи за необхідності, окремі елементи. Ступінь засвоєння матеріалу перевіряється одразу ж тестами або картками контролю (контрольні питання). В разі

недостатнього ступеня засвоєння матеріалу визначається причина (тут же, на уроці, разом з учнями вчитель аналізує недоліки й планує шляхи їх подолання).

Матеріал доопрацьовується (можливе використання випереджального домашнього завдання). На наступному уроці перевіряється його виконання.

Оскільки велике значення у формуванні та розвитку ключових компетентностей учнів належить проєктній діяльності школярів, то задля мотивації учнів додаються розробки учнівських творчих проєктів, виконаних учнями старших класів. Головна мета цих проєктів - надати дітям інструменти для вирішення проблем і досліджень у життєвих ситуаціях. Основне завдання вчителя на уроці - сприяти розвитку ключових компетентностей, включаючи чітку організацію та впровадження проєктних технологій. Успіх будь-якого проєкту залежить від співпраці учня й вчителя.

Уроки трудового навчання в контексті реалізації компетентісного підходу

Урок № 1.

Тема. Електрифіковані знаряддя праці.

Мета: формування інформаційної, комунікативної компетенції та компетенції особистісного самовдосконалення шляхом ознайомлення учнів з електрифікованими інструментами для обробки конструкційних матеріалів; виховання бережливого ставлення до обладнання та інструментів, розвитку культури праці.

Обладнання: електрифіковані знаряддя праці, буклети «Електрифіковані інструменти», картки тематичного контролю, таблиці «Елементи машинознавства».

Міжпредметні зв'язки: природознавство, математика, фізика, креслення, основи здоров'я, образотворче мистецтво, мова.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

ХІД УРОКУ.

I. Організаційний момент:(перевірка готовності учнів до уроку, перевірка наявності робочого одягу) (1-2 хв.).

II. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності учнів (3-5 хв.).

Учням демонструється виріб (тумбочка), виготовлений учнями 11-го класу, та ставиться ряд запитань. Можливе використання нескладної інтерактивної техніки «мікрофон».

1. Які відомі вам знаряддя праці використовувались під час виготовлення цього виробу?

2. Яким інструментом: механічним чи електрифікованим можна швидше та якісніше виконати роботу?

3. Який вид енергії використовують для приведення в рух робочого органу електрифікованого інструмента?

4. Які деревообробні інструменти можна віднести до електрифікованих?

III. Вивчення нового матеріалу (8-10 хв.).

Учні отримують буклети «Електрифіковані інструменти», за допомогою яких слідкують за розповіддю вчителя. В разі необхідності можливі уточнюючі запитання як з боку учнів, так і з боку вчителя, задля правильного сприйняття матеріалу та контролю за його усвідомленням.

IV. Практична робота (10-15 хв.).

Показ роботи електрифікованого інструмента вчителем:

1. Аналіз завдання практичної роботи.
2. Забезпечення необхідними матеріалами та інструментами.
3. Правила безпечної праці, організації робочого місця, санітарно - гігієнічні вимоги під час виконання завдань практичної роботи.
4. Поточний інструктаж (індивідуальний, груповий).
5. Організація самоконтролю та взаємоконтролю учнів.
6. Підбиття підсумків практичної роботи.

V. Осмислення учнями вивченого матеріалу (5-7 хв.).

Виконання тестових завдань.

Учні поділяються на пари та разом знаходять відповіді на запитання. Кожне питання оцінюється. Школярі, які були активними на уроці, отримують «бонусний бал» (на один бал більше).

VI. Мотивація оцінок за урок, виставлення їх у журнал, щоденники (3-5 хв.).

VII. Завдання додому (2-3 хв.).

1. Оголошення теми наступного уроку.
2. Випереджальне домашнє завдання:
 - підготувати повідомлення про професію столяра;
 - актуальність професії столяра.

VIII. Прибирання робочого місця.

Урок № 2.

Тема. Токарний верстат для обробки деревини СТД-120М.

Мета: формування соціально-трудової, пізнавальної, навчально-інформаційної, комунікативної компетенції та компетенції особистісного самовдосконалення шляхом ознайомлення учнів з конструктивними особливостями токарного верстата з обробки деревини СТД-120М, його будовою, призначенням; через навчання читати кінематичну схему токарного верстата, пояснювати способи передачі руху від двигуна до виконавчого механізму; ознайомлення з інструкцією з техніки безпеки під час роботи на верстаті; виховання бережливого ставлення до обладнання та інструментів; розвиток моторики рухів.

Обладнання: верстат СТД-120М, буклети «Токарний деревообробний верстат СТД-120М», «Будова та призначення штангенциркуля ШЦ-І», плакати, картки тестових завдань.

Міжпредметні зв'язки: математика, креслення, основи здоров'я, мова.

Тип уроку: комплексного застосування знань, умінь і навичок.

ХІД УРОКУ.

I. Організаційний момент:(перевірка готовності учнів до уроку, перевірка наявності робочого одягу) (1-2 хв.).

II. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності учнів (5-7 хв.).

Учням пропонується розв'язати ребус та визначити професію людини, що працює на обладнанні, будову та основні характеристики якого буде розглянуто на уроці.

Учні роблять повідомлення про професію столяра та актуальність цієї професії сьогодні.

III. Вивчення нового матеріалу: (7-10 хв.).

Учні отримують буклети «Токарний деревообробний верстат СТД-120М», «Будова та призначення штангенциркуля ШЦ-І», за допомогою яких засвоюють розповідь вчителя. В разі необхідності можливі уточнюючі запитання як з боку учнів, так і з боку вчителя задля правильного сприйняття матеріалу та контролю за його усвідомленням.

IV. Лабораторно-практична робота: (10-15 хв.).

Ознайомлення з механізмами й вузлами токарного верстата з обробки деревини, правилами безпечної роботи. Підготовка верстата до роботи.

Обладнання та інструменти: токарний верстат для обробки деревини, навчальні таблиці «Елементи машинознавства», ріжкові ключі, набір викруток, киянка, лінійка, штангенциркуль.

Послідовність виконання роботи

(виконує вчитель, учні спостерігають):

1. Огляд верстата зовні.
2. Ознайомлення із розташуванням та особливостями кріплення основних вузлів верстата.
3. Визначення відстані від лінії центрів до станини (окремий учень).
4. Визначення максимальної відстані між центрами (окремий учень).
5. Визначення допустимого значення виходу пінолю.
6. Через маслоприймальний отвір у задній бабці змастити гвинтову передачу і піноль.
7. Виставлення підручника.
8. Перевірка справності проводу заземлення.
9. Увімкнення верстата.
10. Вимкнення верстата.

V. Осмислення учнями вивченого матеріалу (6-8 хв.).

Виконання учнями тестових завдань.

Учні поділяються на пари та разом знаходять відповіді на ряд тестових запитань. Вихованці, які були активними на уроці, отримують «бонусний бал» (на один бал більше).

VI. Мотивація оцінок за урок, виставлення їх у журнал, щоденники (3-5 хв.).

VII. Завдання додому (2-3 хв.).

1. Оголошення теми наступного уроку.

2. Випереджальне домашнє завдання:

- підготувати повідомлення про правильну організацію робочого місця;
- підготувати повідомлення про правила безпечної роботи на токарному верстаті.

токарному верстаті.

VIII. Прибирання робочого місця.

Урок № 3.

Тема. Технологічні пристрої токарного верстата з обробки деревини. Різальні інструменти. Прийоми роботи на токарному верстаті.

Мета: формування та розвиток навчально-пізнавальної, інформаційної, соціально-трудоваї, комунікативної, ціннісно-сміслової компетенції та компетенції особистісного самовдосконалення шляхом ознайомлення з технологічними пристроями токарного верстата; різальними інструментами; ознайомленням з технологією підготовки заготовок для токарної обробки деревини; через навчання безпечним прийомам роботи на токарному верстаті СТД-120М, правилам безпечної праці при виконанні робіт у шкільній майстерні; виховання бережливого ставлення до обладнання та інструментів; розвиток моторики рухів.

Обладнання: токарний верстат з обробки деревини СТД-120М; чашковий, трикулачковий патрони, планшайба; пилка, шило, киянка, рубанок, верстак столярний, набір токарних стамесок, набір гайкових ключів, набір викруток, саморізи по дереву, буклети «Технологічні пристрої токарного верстата з обробки деревини» та «Прийоми роботи на токарному верстаті СТД-120М»; картки тестових завдань; лінійка, кутник, олівець.

Міжпредметні зв'язки: математика, креслення, основи здоров'я, фізика, мова.

Тип уроку: комбінований урок з елементами гри.

ХІД УРОКУ.

I. Організаційний момент: (перевірка готовності учнів до уроку, перевірка наявності робочого одягу) (1-2 хв.).

II. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності учнів (5-7 хв.).

Учням демонструється виріб (підставка під квіти), виготовлений учнями 11-го класу, та ставиться ряд запитань. Можливе використання нескладної інтерактивної техніки «мікрофон».

1. Який інструмент та обладнання було використано під час виготовлення даного виробу?
2. Які прийоми обробки деревини застосовувались під час виготовлення даного виробу?
3. Як би ви прикрасили даний виріб?

Учні роблять повідомлення про правильну організацію робочого місця та правила безпечної роботи на токарному верстаті.

III. Вивчення нового матеріалу (7-10 хв.).

Учні отримують буклети «Технологічні пристрої токарного верстата з обробки деревини» та «Прийоми роботи на токарному верстаті СТД-120М», за допомогою яких слідкують за розповіддю вчителя. В разі необхідності можливі уточнюючі запитання як з боку учнів, так і з боку вчителя, задля правильного сприйняття матеріалу та контролю за його усвідомленням.

IV. Практична робота

«Тренувальні вправи з рейером та мейселем» (10-15 хв.).

Інструктаж до виконання практичної роботи.

Безпосередня робота на верстаті розпочинається з підготовки робочого місця (раціонального розташування матеріалів, інструментів, графічних документів, визначення місця складання оброблених деталей, усунення всього, що може заважати роботі або переміщенню тулуба під час точіння виробу і доступу до пускової апаратури). Потім перевіряється надійність кріплення заготовки, підручника, справність робочого інструмента. Тільки після повної підготовки робочого місця можна приступати до роботи.

1. Аналіз завдання практичної роботи.
2. Забезпечення необхідними матеріалами та інструментами.
3. Правила безпечної праці, організації робочого місця, санітарно-гігієнічні вимоги під час виконання завдань практичної роботи.
4. Поточний інструктаж (груповий).
5. Організація самоконтролю та взаємоконтролю учнів.
6. Підбиття підсумків практичної роботи.

(Учитель демонструє прийоми чорнового та чистового обточування, розточування, підрізання й відрізання заготовки, утримання стамесок, звертає увагу на положення тулуба під час виконання цих робіт.)

Характерні помилки під час роботи.

- 1) Неправильна робоча поза й прийоми роботи.
- 2) Встановлення підручника далеко від обточуваної деталі (відстань від підручника до деталі має бути 3—4 мм).
- 3) Підручник встановлений нижче від осі обертання (підручник завжди має бути трохи вище за вісь обертання).
- 4) Сильне натискування на різець, щоб зняти товсту стружку.
- 5) Надто міцне затискання різального інструмента в руці, від чого точність обробки зменшується, а втома збільшується.
- 6) Подача різця на деталь не плавна, а ривками.
- 7) Слабке натискування лівою рукою на різець.

8) Неправильне встановлення леза до твірної оброблюваної заготовки (лезо різального інструмента має бути під кутом 45° до оброблюваної деталі).

9) Недбале закріплення заготовки.

Ці помилки значно погіршують якість роботи й можуть іноді призвести до травм.

V. Осмислення учнями вивченого матеріалу (6-8 хв.).

Виконання учнями тестових завдань (тематичний кросворд).

Учні поділяються на пари та разом розв'язують кросворд. За цю роботу вони отримують бали. Учні, які були активними на уроці, отримують «бонусний бал» (на один бал більше).

VI. Мотивація оцінок за урок, виставлення їх у журнал, щоденники (3-5 хв.).

VII. Завдання додому (2-3 хв.).

1. Оголошення теми наступного уроку.

2. Випереджальне домашнє завдання:

- підготувати розповідь про рідних, близьких та знайомих, які обрали професію токаря;

- підготувати розповідь про навчальні заклади міста, в яких можна отримати професію токаря.

VIII. Прибирання робочого місця.

Урок № 4.

Тема. Будова, технологічні пристрої, кінематична схема токарно-гвинторізного верстата. Будова та класифікація різців.

Мета: формування навчально-пізнавальної, інформаційної, комунікативної, соціально-трудової компетенції та компетенції особистісного самовдосконалення шляхом ознайомлення учнів з можливостями, будовою, технологічними пристроями та кінематичною схемою верстата ТВ-6М; ознайомленням учнів з видами різців для виконання токарних робіт по металу; розвитку логічного мислення; виховання бережливого ставлення до обладнання та інструментів.

Обладнання: токарно-гвинторізний верстат ТВ-6М, технологічні пристрої, набір різців токарно-гвинторізного верстата ТВ-6М, ключі до верстата, зразки виробів, таблиці «Елементи машинознавства», буклети «Токарно-гвинторізний верстат ТВ-6М», «Робоче місце токаря та догляд за верстатом», картки тематичного контролю.

Міжпредметні зв'язки: креслення, математика, основи здоров'я, природознавство, фізика, мова.

Тип уроку: комбінований з елементами гри.

ХІД УРОКУ.

I. Організаційний момент: (перевірка готовності учнів до уроку, перевірка наявності робочого одягу) (1-2 хв.).

II. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності учнів (5-7 хв.).

Учням пропонується розв'язати ребус та визначити професію людини, що

працює на обладнанні, будову та основні характеристики якого буде розглянуто на уроці.

,100 ,, Р

Учні, які підготували домашнє завдання, розповідають про навчальні заклади міста, в яких можна отримати професію токаря, та про рідних, близьких і знайомих, що обрали професію токаря.

III. Вивчення нового матеріалу (10-15 хв.).

Учні отримують буклети «Токарно-гвинторізний верстат ТВ-6М», за допомогою яких слідкують за розповіддю вчителя. В разі необхідності можливі уточнюючі запитання як з боку учнів, так і з боку вчителя задля правильного сприйняття матеріалу та контролю за його усвідомленням.

IV. Лабораторно-практична робота (7-10 хв.).

Ознайомлення з будовою токарно-гвинторізного верстата та догляду за ним. Визначення його кінематичної схеми. Підготовка токарно-гвинторізного верстата до роботи.

Обладнання та інструменти: токарно-гвинторізний верстат, навчальні таблиці «Елементи машинознавства», набір різців, ключі до верстата.

Послідовність виконання роботи (виконує учитель, учні спостерігають):

1. Огляд верстата зовні.
2. Ознайомлення із розташуванням та особливостями кріплення основних вузлів верстата.
3. Перевірка справності проводу заземлення.
4. Встановлення та виставлення різців у різцетримачі.
5. Виконання ручного переміщення різцетримача (поздовжня й поперечна подача).
6. Ознайомлення з кінематичною схемою.
7. Виставлення швидкостей верстата (без увімкнення двигуна).
8. Увімкнення верстата.
9. Вимкнення верстата.

V. Осмислення учнями вивченого матеріалу (7-10 хв.).

Виконання учнями тестових завдань.

Учні поділяються на пари та разом знаходять відповіді на тестові запитання. Ті, хто були активними на уроці, отримують «бонусний бал» (на один бал більше).

VI. Мотивація оцінок за урок, виставлення їх у журнал, щоденники (5-7 хв.).

VII. Завдання додому (2-3 хв.).

1. Оголошення теми наступного уроку.
2. Випереджальне домашнє завдання:
 - підготувати повідомлення про правильну організацію робочого місця;
 - підготувати повідомлення про правила безпечної роботи на токарно-гвинторізному верстаті.

VIII. Прибирання робочого місця.

Урок № 5.

Тема. Поняття про режими різання. Прийоми керування верстатом ТВ-6М. Обточування торців, циліндричних та конічних поверхонь. Виточування канавок, відрізання заготовок.

Мета: формування та розвиток навчально-пізнавальної, інформаційної, соціально-трудової, комунікативної, ціннісно-сислової компетенції та компетенції особистісного самовдосконалення шляхом надання понять про режими різання та правильний підбір різців; ознайомлення з правилами безпечної роботи на токарно-гвинторізному верстаті; отримання навичок виконання основних токарних операцій: торцювання, обточування циліндричних поверхонь та конічних поверхонь (на прикладі фаски); ознайомлення учнів з особливостями технологічного процесу виточування канавок та відрізання заготовок; виховування бережливого ставлення до обладнання та інструментів; розвитку логічного мислення, моторики рухів.

Обладнання: токарно-гвинторізний верстат ТВ-6М, деталі обточені з різною подачею, таблиці «Елементи машинознавства», набір різців, ключі до верстата, буклети «Режими різання», «Прийоми обробки заготовок на токарно-гвинторізному верстаті ТВ-6М», «Виточування канавок, відрізання заготовок на токарно-гвинторізному верстаті ТВ-6М», картки тематичного контролю, заготовки.

Міжпредметні зв'язки: креслення, математика, основи здоров'я, природознавство, фізика.

Тип уроку: комбінований урок з елементами гри.

ХІД УРОКУ.

I. Організаційний момент: (перевірка наявності учнів та готовності їх до уроку, перевірка наявності робочого одягу) (1-2 хв.).

II. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності учнів (5-7 хв.).

Учням демонструються вироби зі стенду, наявного в майстерні, та ставиться ряд запитань. Можливе використання нескладної інтерактивної техніки «мозковий штурм» або «мікрофон».

1. Яке технологічне обладнання використовують для виготовлення даних виробів?

2. Який принцип дії покладено в основу різання?

3. Що називають припуском на обробку?

4. Назвіть підготовчі технологічні операції, які виконують перед точінням заготовки.

Учні розповідають про правильну організацію робочого місця та правила безпечної роботи на токарно-гвинторізному верстаті.

III. Вивчення нового матеріалу (7-10 хв.).

Учні отримують буклети «Прийоми обробки заготовок на токарно-гвинторізному верстаті ТВ-6М», «Виточування канавок, відрізання заготовок на токарно-гвинторізному верстаті ТВ-6М», «Режими різання» за допомогою яких слідкують за розповіддю вчителя. В разі необхідності можливі уточнюючі

запитання як з боку учнів, так і з боку вчителя задля правильного сприйняття матеріалу та контролю за його усвідомленням.

IV. Практична робота

«Прийоми роботи на токарно-гвинторізному верстаті» (10-15 хв.).

Інструктаж до виконання практичної роботи.

Безпосередня робота на верстаті розпочинається з підготовки робочого місця: раціонального розташування матеріалів, інструментів, графічних документів, визначення місця складання оброблених деталей, усунення всього, що може заважати роботі або переміщенню тулуба під час точіння виробу і доступу до пускової апаратури. Потім перевіряють надійність кріплення заготовки, різців. Тільки після повної підготовки робочого місця можна приступати до роботи.

1. Аналіз завдання практичної роботи.
2. Забезпечення необхідними матеріалами та інструментами.
3. Правила безпечної праці, організації робочого місця.
4. Поточний інструктаж (груповий).
5. Організація самоконтролю та взаємоконтролю учнів.
6. Підбиття підсумків практичної роботи.

(Учитель демонструє прийоми з обточування торців, циліндричних та конічних поверхонь. Виточування канавок, відрізання заготовок. Звертає увагу на положення тулуба під час виконання цих робіт.)

V. Осмислення учнями вивченого матеріалу (5-7хв.).

Виконання учнями тестових завдань (розв'язання тематичного кросворду).

Учні поділяються на пари та разом знаходять відповіді на запитання та розв'язують кросворд. За розв'язання кросворду учні отримують бали. Учні, що були активними на уроці, отримують «бонусний бал» (на один бал більше).

VI. Мотивація оцінок за урок, виставлення їх у журнал, щоденники (5-7 хв.).

VII. Завдання додому (2-3 хв.).

1. Оголошення теми наступного уроку.
2. Випереджальне домашнє завдання: підготувати виступ «Приказки про працю».

VIII. Прибирання робочого місця.

Висновок

У своїй педагогічній діяльності Моргаленко Василь Анатолійович звертає увагу на ті аспекти, які дозволять формувати та розвивати ключові компетентності на уроках трудового навчання (технологій):

- по-перше, фахова підготовка самого вчителя, готовність до постійного пошуку нових форм та методів навчання;
- по-друге, ґрунтовна робота щодо виховання учнів у руслі пошуку мотивації діяльності;
- по-третє, виховання патріота Української держави, свідомого громадянина, який відчуває свою відповідальність за власні вчинки й вибори, що відображуються на добробуті суспільства та готового присвятити своє життя розбудові країни.

Василь Анатолійович переконаний, що головним в освітньому процесі є наші вихованці, їх адаптація до подальшого життя, і якщо учні можуть не завжди пам'ятати розв'язки задач, теорем, правила й формули, то врешті-решт, для цього можна скористатись довідниками, але в дорослий світ зі школи мають виходити молоді люди, свідомі своєї відповідальності за майбутнє, сповнені добра, людяності та любові до світу.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 260 с.
2. Коберник О.М. Урок трудового навчання в умовах проектно-технологічної системи. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. №1. С. 2-5.
3. Коберник О.М. Проектно-технологічна система трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. №4. С. 8-12.
4. Ковальчук В. І. Спогади про В. Сухомлинського. Київ: Рад. школа, 1990. С. 201–204.
5. Кравець О.М. Звичаї українського народу: історичний етнографічний нарис. Київ: Наукова думка, 1966. С. 37-42.
6. Масловська М. Казковий світ Василя Сухомлинського. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/>
7. Нова українська школа: використання цифрових інструментів для організації сучасного освітнього процесу та розвитку ключових компетентностей : огляд. посіб. / уклад. О.В. Литвиненко. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 69 с. URL : https://drive.google.com/file/d/1vg1GRq32R_qo_f6QMn7zsN-VrNunsLqL/view
8. Овчарук О.Л. Компетентність як ключ до оновлення змісту освіти», «Стратегія реформування освіти в Україні». Київ: «К.І.С.», 2003. 320 с.
9. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. Київ: «А.С.К.», 2004. 220 с.
10. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. 2005. №1. С. 65-69.
11. Сухомлинський В.О. Людина неповторна/ Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-и томах. Т.5. Київ: Рад. школа, 1977. С.80-96.
12. Усатенко Т. Корінням в етнос, віттям - у світову культуру. Київ: Освіта, 1996. С.18.
13. Формування у молодших школярів ціннісних орієнтирів за творами В. О. Сухомлинського. URL: <http://www.refsua.com/>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Казки та оповідання для використання у 5 класі Моргаленко Василь Анатолійович

ПОСПШИШ – ЛЮДЕЙ НАСМІШИШ

Це було у ті давні часи, коли дерева були великими, а звірі вмiли розмовляти. Жили-були два брати: Всезнайко та Всеумійко. Один з них був впевнений, що йому відомі всі таємниці Всесвіту (можна звернутись до дітей з запитанням, як звали цього брата), а інший, що усе в цьому світі може змінити та виправити (можна звернутись до дітей з запитанням, як звали цього брата).

Одного разу вирішили брати зробити шпаківню. Всеумійко наполягав, що зробить усе без допомоги дорослих, а Всезнайко, що сам розробить проект шпаківні. Довго чи ні, а виконали брати задумане. Попрацювали на славу. Тільки одна біда – Всеумійко під час роботи прищемив собі пальця, впустивши молоток на ногу, запорошив очі, коли здмухував ошурки, а Всезнайко забув про отвір для птахів, тому вони не змогли потрапити до шпаківні всередину. Стали брати, поглянули на свою роботу та задумались, що ж вони зробили не так? (Звернутись до дітей з запитанням, як вони оцінюють роботу братів, у чому були їх помилки).

(Відповідь: порушення правил техніки безпеки та технологічної дисципліни).

РИБАЛКИ – НЕВДАХИ

Це було в ті давні часи, коли вода в річках була чистою-чистою, а риба сама стрибала до сачка. Зібрались якось брати Всезнайко та Всеумійко на риболовлю до сусіднього ставка.

Щоб уникнути можливих негараздів погоди, Всезнайко запропонував зробити переносний курінь з фанери, оскільки матеріал міцний та добре обробляється. Всеумійко швидко збив листи фанери цвяхами, та разом з братом, взявши вудки та курінь, попрямував на риболовлю.

Як ви вже здогадалися братам трохи не пощастило. Ні, риби вони наловили, але дощ, що пішов під вечір, повністю зруйнував їхній притулок, і замість відпочинку на природі у затишному куріні, вони змушені були повернутися додому.

«Як же так, – міркував Всеумійко, адже кріплення здавалися такими міцними».

«Як же так, – міркував Всезнайко, адже він точно знав, що фанера не пропускає вологу». Чому ж так сталося? Де вони помилилися? (Звернутись до дітей з цим запитанням).

(Відповідь: потрібно було з'єднати листи фанери кріпленнями за допомогою шурупів або саморізів. А фанеру потрібно було брати водостійку, наприклад – бакелізовану).

НОВОРІЧНИЙ СЮРПРИЗ

Це було дуже давно. В ті часи, коли наші батьки були маленькими та вірили у Діда Мороза. Вирішили якось брати Всезнайко та Всеумійко зробити новорічний сюрприз своїм рідним, принести з лісу найкращу ялинку. Вони були переконані, що лише ялинка зможе надати святу привабливості та чарівності.

Всезнайко щиро вірив, що якщо у дерева є хвоя, то це ялинка, а Всеумійко – вирішив зрубати декілька дерев, сподіваючись, що серед них обов'язково трапиться ялинка (можна звернутись до дітей з запитанням, чи можна бездумно рубати дерева).

Повернулися брати додому, але що це – ялинку вони так і не принесли. Всі дерева виявилися соснами. Задумалися брати. Чому ж так сталося? Де вони помилилися?(звернутись до дітей з цим запитанням).

(Відповідь: для сосни характерне кільчасте розташування гілок – близько 5-ти скелетних гілок, які віялоподібно розходяться від стовбура на одному рівні. Розташування гілок у ялини кільчасте. Кожен рік з'являється чергова колотівка. Сосна і ялина належать до різних родів однієї родини «Соснові». Сосна вимагає великої кількості сонячних променів, ялина - тіньовитривала рослина. Сосна має більш сильну кореневу систему і більш стійку порівняно з ялиною. Хвоя ялини коротше і темніше за кольором, ніж у сосни. У ялини немає вираженого листопадного періоду, хвоя сосни масово опадає восени).

ЯЛИНКОВІ ПРИКРАСИ

Це було в дуже давні часи. Коли цукерки були смачнішими за сало, жили-були брати Всезнайко та Всеумійко.

Напередодні свята Нового Року вирішили брати Всезнайко та Всеумійко прикрасити ялинку власними силами. Дістали прикраси та заходилися прикрашати ялинку. Було їм весело та радісно у цей момент. Вони стрибали зі стільця на стілець, вішаючи прикраси один поперед одного.

Закінчивши роботу, вони вирішили піти до свого товариша Василька, щоб поділитися своєю радістю з ним. Невеселим застали вони його. Через необережність він втратив усі ялинкові прикраси і вже не вірив, що цього року зимові свята будуть радісними й веселими. Поглянули брати Всезнайко та Всеумійко один на одного, посміхнулись та завірили Василька, що у нього обов'язково будуть щасливі родинні свята, а прикраси на ялинку вони зроблять власноруч, адже брати були справжніми маленькими майстрами з випилювання ялинкових прикрас. Сказано - зроблено. Закінчивши роботу, брати допомогли прикрасити ялинку своєму товаришеві, а він на все життя запам'ятав, що щастя й радість полягає у допомозі іншим, а приносити її людям можна й самому. Подякував Василько братам за допомогу, та й вирішив, що і сам почне допомагати людям чим зможе. Хлопчик виховував у собі сильну волю, тому від рішення свого він уже не відступав ніколи. Спочатку став допомагати однокласникам із завданнями; вдома робив усе, що міг, аби батьки більше відпочивали й проводили час разом із Васильком. Для літніх сусідок хлопчина став справжньою знахідкою – і до крамнички збігає, і до аптеки, а то й за

домашнім улюбленцем нагляне, якщо треба. Головним було те, що ніколи Василько не вважав себе особливим та не очікував на чуже схвалення, чи нагороду, бо вчинки його були від чистого серця, за це бабусі часто називали його святою людиною.

Запитання до казки. На кого схожий хлопчик Василько своїми вчинками? А ти, любий друже, чи знаєш про яких-небудь людей, чи літературних персонажів, які відомі всьому світу через свою безкорисливу допомогу людям?

Що ви знаєте про життя людини, яку світ знає як святого Миколая? Чи шанують у вашій родині пам'ять про святого Миколая? Яким чином це відбувається? Чи прикрашаєте ялинку і як? Чи плануєте прикрасити ялинку власноруч зробленими іграшками.

Запропонувати дітям прослухати вірш про Святого Миколая.

Він ходить від хати до хати,
Питається мами і тата:
Чи є у вас чемна дитина,
Дівчатко мале чи хлопчина?
Для кожного має в торбинці
Найкращі у світі гостинці.
А хто без кінця бешкетує,
Святий їм лиш різки дарує.

«Святий Миколай» С. Майданська

СВЯТКОВИЙ СУВЕНІР

Це було в ті давні часи, коли люди робили подарунки одне одному не лише на свята. Напередодні Свята Весни вирішили брати Всезнайко та Всеумійко привітати дівчат своєї школи зі святом та подарувати їм приємні святкові сувеніри, власноруч зроблені рамки для фотографій. Всезнайко власноруч розробив дизайн та почав розмічати рамки. Але дівчат було так багато, що попри спільну роботу, їм ледве вистачило часу, щоб виготовити подарунки, адже так багато сил вони витратили, розмічаючи кожную рамку окремо. Що ж робити? Як поступити в майбутньому? Задумалися брати про те, де ж вони помилилися (звернутись до дітей з цим запитанням)?

(Відповідь: задля пришвидшення процесу розмічання потрібно було використати шаблон).

ТЯЖКО-ВАЖКО НАМ ПИЛЯТИ

Це було в ті давні часи, коли старші учні допомагали меншим і отримували від того справжню насолоду. Одного разу звернулися до братів Всезнайка та Всеумійка учні п'ятих класів. Попросили вони про допомогу. У гуртку п'ятикласники виготовляли картини за допомогою випалювачів, але сам процес заготівлі матеріалів був занадто трудомістким. Радо прийшли на допомогу брати. Погодились напиляти дітям купу фанерних заготовок. Всезнайко запропонував використати лобзики, Всеумійко закріпив пилючки, і

брати розпочали роботу. Але чомусь важко просувалася робота, пилючки постійно ламалися, згиналися, застрягали у фанері. Загалом ніякого задоволення. Задумалися брати: «Що ж робити, як правильно пиляти» (звернутись до дітей з цим запитанням)?

(Відповідь: задля покращення процесу пиляння фанери, необхідно правильно закріпити пилючку (зубчиками донизу), у процесі роботи сидіти прямо, лобзик тримати перпендикулярно до фанери, пиляти рівномірно, виконуючи рухи ввєрх-вниз, не натискувати дуже на пилючку, щоб вона не зламалася).

ДОБРА НАУКА

Ця подія трапилася одного літа, можливо цього, а можливо минулого. А можливо це було у ті далекі літа, коли природа допомагала людям, а вони приймали її допомогу, та розуміли її бажання. Так ось. Одного літа гостювали у діда Панаса, на пасіці, наші старі знайомі – брати Всезнайко та Всеумійко. Дуже полюбляли брати проводити літо на пасіці. Смачний мед, цікаві казкові розповіді діда Панаса біля вечірнього вогнища, природа, свіже повітря, ставочок, - усе це дарувало братам справжню насолоду під час відпочинку.

Не менше їм подобалось допомагати діду у його роботі, догляду за пасікою. Він дозволяв їм ремонтувати старі вулики, перебирати рамки для меду та ще багато іншого. Дід Панас був справжнім майстром, брати багато чого навчилися у нього.

Природньо – вони і себе вважали справжніми майстрами, тож коли дід поїхав на ярмарок торгувати медом, а брати залишились за головних, вирішили вони допомогти йому у збиранні меду.

Всезнайко запропонував поділити захисний одяг бджоляра між братами, та взятися до роботи. Всеумійко погодився. Всезнайко взяв собі стамеску бджоляра, куртку та рукавиці, а Всеумійко захисну маску та пасічний димар.

Але не так сталося як гадалося. З невідомих причин бджоли проявили агресивність та добре покусали наших героїв. Повернувшись з ярмарку дід Панас застав дуже дивну картину. Покусані руки Всеумійка та обличчя Всезнайка дуже опухли й надали братам комічного вигляду.

Дід Панас не став лаяти братів, а надавши допомогу, ще раз пояснив необхідні правила безпеки під час роботи. А ви як думаєте, що розповів дітям пасічник? (Звернутись до дітей з цим запитанням.)

(Відповідь: перед початком роботи необхідно пройти інструктаж, щоб чітко уявляти небезпеки, що чатують на нас під час роботи. Дотримуватись правил виконання технологічних операцій, а головне мати захисний одяг, що б захищав тіло в повному об'ємі.)

ПРАВИЛЬНИЙ ВИБІР

Це було в ті далекі часи, коли добро та добрі справи були звичайним явищем. Зробити добрий вчинок міг кожен. І, що головне, не очікував за це дяки чи винагороди. Не були винятком і наші добрі знайомі – брати Всезнайко та Всеумійко. Дуже полюбляли вони робити добрі вчинки, та завжди тішились,

якщо вдавалося допомогти по-справжньому. Але одного разу сталася подія, яка змусила братів поглянути на свої вчинки з іншого боку.

Зустріли якось брати хлопчика Сашка. Він сидів обабіч дороги та гірко плакав. Коли брати, бажаючи його заспокоїти, запитали у нього, що ж сталося і як йому допомогти, він розповів їм про причину свого відчаю. Виявилось, хлопчик загубив кошти, що батьки дали йому на купівлю харчів і тепер не знає як бути.

Шкода стало братам хлопчика. За свої кошти вони придбали харчі та віддали Сашкові. Дуже дякував їм малюк. Всезнайко та Всевійко задоволені допомогою попрямували додому.

Але наступного дня вони знову зустріли хлопчика на тому ж самому місці. І знову він попросив їх про допомогу. Брати допомогли йому й цього разу.

Але третього дня все знову повторилось. Задумалися брати, почесали маківки, та перед тим як допомогти Сашкові вирішили запитати, чому він потрапляє у таку ситуацію і нащо він їх обманює.

Сашко не став заперечувати, мабуть, йому стало соромно, та чесно розповів, що кошти він не губив, а витрачав на солодощі та розваги. А коли брати допомогли йому раз та другий, то почав сприймати це як належне, оскільки не знав як дістати кошти іншим шляхом, а цукерок так сильно хотілося.

Задумалися брати. Виявляється своєю доброю справою вони штовхнули Сашка на шлях обману. Засмутилися брати, адже Сашко з їхньої провини перетворювався на злодюжку. Як же вийти з цієї ситуації (звернутись до дітей, чи є вихід з цієї ситуації)? Довго чи ні, але знайшов Всезнайко рішення, а Всевійко реалізував задумане.

Вирішили брати дуже просто. Якщо Сашко так любить солодощі та розваги, то повинен уміти на них заробляти. Адже мати професію, єдина можливість отримати незалежність. Вирішили вони навчити Сашка робити гарні вироби з деревини. Той радо погодився й з часом став справжнім майстром своєї справи. Його вироби високо цінувались та користувалися попитом. Особливо Сашкові вдавався художній розпис по дереву. А брати з усього цього зрозуміли, що інколи краще поділитись знаннями, аніж запропонувати гроші.

(Звернутись до дітей, що вони думають з приводу цієї історії, чи правильно діяли наші герої. Які прислів'я та приказки про працю вони знають? Що вони знають про українські традиції розпису, де він використовується, навести приклади. Що таке Петриківський розпис, історія виникнення назви й промислу. Розказати про сучасне використання Петриківського розпису в ужитково-побутовому мистецтві й ремеслах).

ВІТЕРЕЦЬ

Якщо поглянути навколо, то можна побачити, що проблеми нашої рідної планети багато у чому виникли саме через нас – людей, та й проблеми самих людей багато у чому виникають через нас самих. Сьогодні мало хто звертає увагу на те, що відбувається навколо, люди постійно поспішають, постійно заклопотані, зайняті своїми «важливими» справами. Історія, яку вам хочуть повідати брати Всеумійко та Всезнайко сталася тоді, коли людей ще не було.

Жив-був маленький вітерець. Оскільки, як і всі діти, він любив пустувати, то частенько потрапляв у різні пригоди. Ось і цього разу захотілося йому погратись у кронах дерев, потріпати ніжні листочки, погнути гілочки, загалом, трохи розважитись. Дуже часто свої бажання ми ніяк не погоджуємо з бажаннями інших. Ось і наш вітерець почав розважатись, не взявши до уваги бажань самих дерев. Своїми діями він розбудив це зелене сонне царство. Розсердилися дерева на вітерець та піймали його своїми кронами. Як не пручався вітерець, але сил вибратись у нього не було. Стало йому страшно, та так сильно, що покликав він на допомогу своїх батьків.

Зашуміло, затрусилось усе навколо, то поспішали на допомогу Буревій та Хурделиця. З великою силою налетіли на дерева вітри. Враз звільнили сина та з гнівом накинулись на дерева. Вітри гнули та ламали їх і ,здавалось, що дерева вже приречені на загибель. Але заgrimіло, зашуміло навколо і піднялися гори, і сама матінка Земля промовила до вітрів: «Зупиніться, схаменіться, не кривдіть своїх братів, адже ви всі – мої діти!».

Перестали дуди вітри, зупинились. Стало їм ніяково за свій гнів. Пообіцяли вони не робити такого більше, а пустуна вітерця відправили здувати кульбаби.

І хоча з часом вітри забувають хто їхні брати, ображають інколи дерева, але скажіть – хіба ми люди не робимо так само.

(Звернутись до дітей, що вони думають з приводу цієї історії, чи правильно діяли герої. Яка головна думка казки? Які прислів'я та приказки про дружбу вони знають?).

Роздаткові матеріали
Інструкційна карта на урок

Тема: _____

Хочу знати _____

Хочу вміти _____

Хочу розуміти _____

Конспект уроку _____

Що зрозумів _____

Що не зрозумів _____

Сподобалось _____

Про що хотів би почути _____

Практична робота, результати _____

Домашнє завдання _____

Правила роботи в групі.

1. До приміщення заходь без крику і шуму.
2. Розмовляй тихо, не підвищуючи голосу.
3. Не перебивай товариша.
4. Дивись на того, з ким розмовляєш.
5. Звертайся до товариша на ім'я.
6. Не розмахуй руками під час розмови.
7. Ділися своїми ідеями й думками.
8. Став запитання.
9. Підбадьорюй товаришів.
10. Переказуй і робити висновки.
11. Критикуй ідеї, а не людей.
12. Навчи товариша того, що знаєш сам і вмієш.

Пам'ятка для учнів:

«Правила безпечного виконання робіт в шкільній майстерні»

Робочий одяг

Робочий одяг повинен відповідати розміру та росту.

Слідкуй за тим, щоб халат (фартух з нарукавниками) був застібнутим.

Заправ під халат (фартух) кінці одягу таким чином, щоб вони не звисали.

Підбери волосся під головний убір, який щільно прилягає до голови.

При необхідності надінь захисні окуляри.

Організація робочого місця

Правильно регулюй висоту верстака.

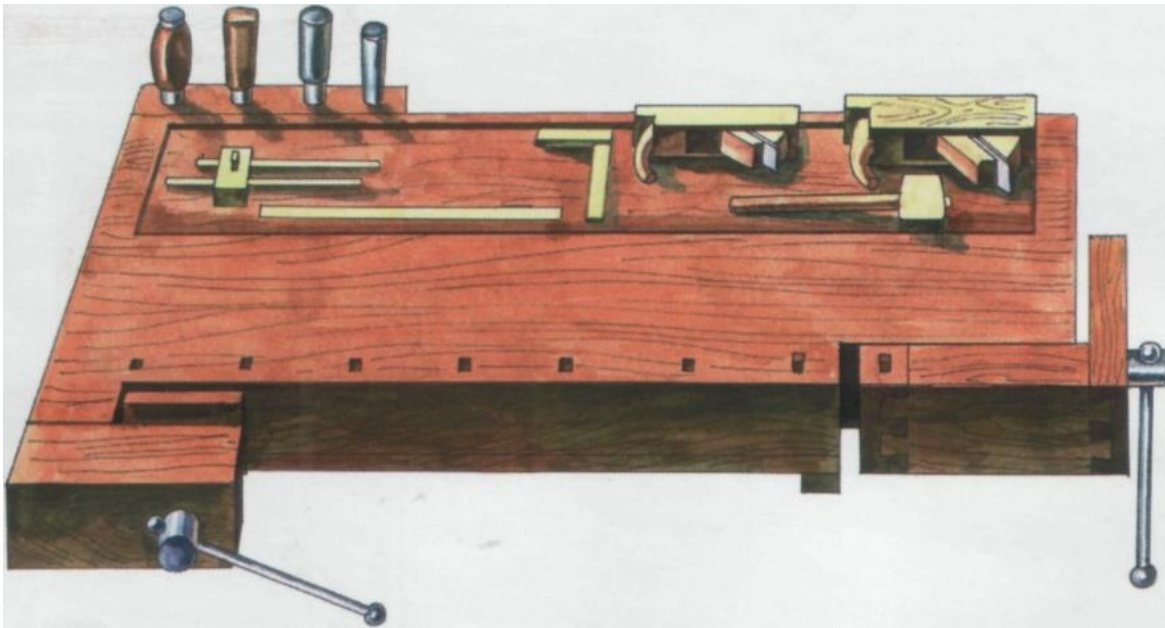

Стружку з верстака змій щіткою для змітання.

Прибирання робочого місця виконуй спеціальними засобами.

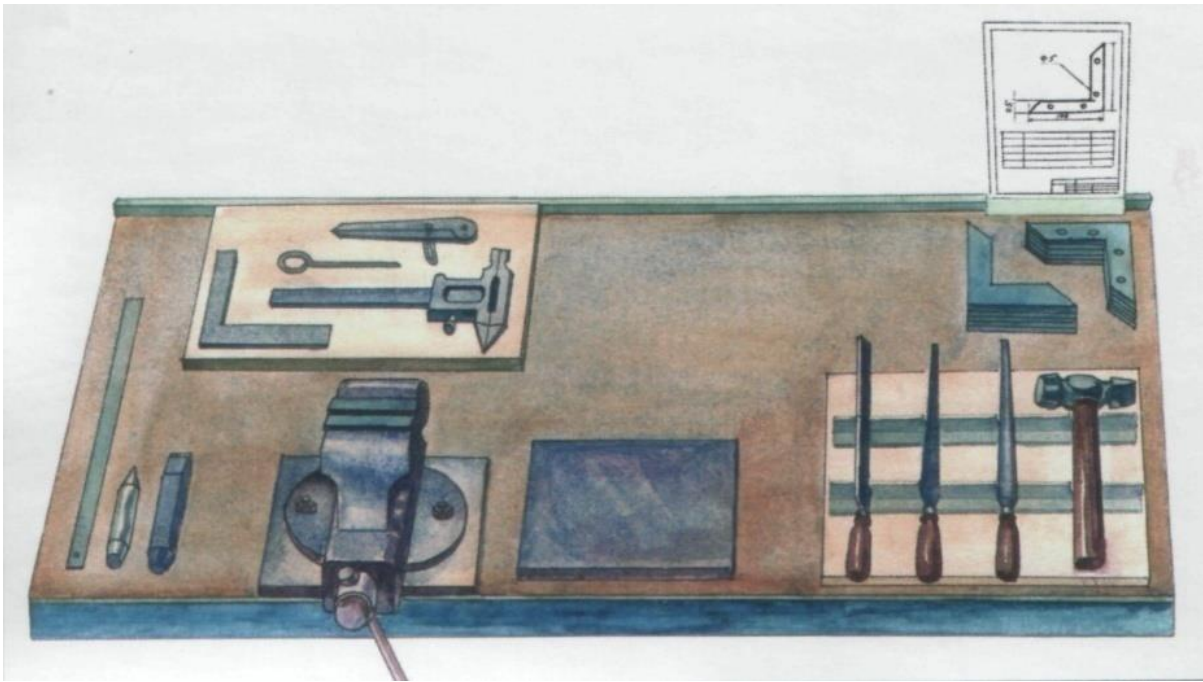
- Столярний інструмент повинен знаходитись у лотку.
- Стамески, долота, викрутки, шила, швайки розміщуй у вертикальному положенні.
- Після роботи клади струги на бік лезами від себе.

На робочому місці розміщуй тільки ті інструменти та пристрої, які потрібні для виконання роботи. Решта повинна зберігатись у спеціальних укладках.

Матеріали, інструменти та заготовки розміщуй так:

- те, що необхідно брати правою рукою, клади праворуч;
- те, що необхідно брати лівою рукою, клади ліворуч;
- те, що неможливо взяти однією рукою, розміщуй таким чином, щоб було зручно брати обома руками;
- те, чим доводиться користуватися рідко, клади далі (на відстані зігнутої в лікті руки);
- контрольний та вимірювальний інструмент розміщується на спеціальних полицях або щитках.

Правила безпечної праці електрифікованим інструментом

1. Поводження з електроприладами потребує виконання правил електробезпеки ДНАОП 0.00-1.21-98
2. Перед початком роботи одягнути спецодяг, окуляри.
3. Перевір надійність заземлення.
4. Під час роботи не тримати при собі зайвих предметів.
5. Відлучаючись з робочого місця, обов'язково вимкни електричний інструмент.
6. Працюючи електроінструментом, стеж за кабелем, що подає струм (не допускай його скручування, завалу, та інших механічних дій).
7. Не переходь з однієї ділянки роботи на іншу з не вимкненим електроінструментом.
8. Після закінчення роботи вимкни електроінструмент від джерела електроструму, від'єднай заземлення і вичисти його від бруду та пилу щіткою.
9. Здай інструмент вчителю.

Лабораторно – практична робота (15-25 хв.)
«Визначення породи деревини за зовнішніми ознаками»

Послідовність виконання роботи

1. Розглянути зразок деревини.
2. Порівняти текстуру зразка деревини з текстурою різних порід дерев за напрямком волокон, розміщенням і товщиною річних кілець, кольором, запахом, смолянистістю тощо.
3. Визначити породу дерева.
4. Заповнити таблицю.
5. Сформулювати висновок.

Таблиця «Характеристика деревини».

Назва деревини	
Порода деревини	
Міцність деревини (тверда, м'яка)	
Вік дерева	
Колір деревини	
Форма листя (намалювати)	
Текстура деревини (намалювати)	
Застосування	
Висновок _____	

Таблиця «Характеристика деревини».

Назва деревини	Сосна
Порода деревини	Хвойні
Міцність деревини (тверда, м'яка)	Середньої міцності
Вік дерева	9 років
Колір деревини	Жовтуватого кольору
Форма листя (намалювати)	
Текстура деревини (намалювати)	
Застосування	Має велике промислове значення як джерело отримання скипидару, дьогтю, каніфолі, будівельних матеріалів. Медичне застосування пов'язано з високим вмістом ефірної олії в рослині.

Таблиця «Конструкційні матеріали»

Характеристика матеріалу			
№ зразка	Властивості	Назва	Призначення
1.	Середньої водостійкості або вологостійка. Склеюється клеями на основі карбамідних смол.	Фанера ФК	Рекомендована до використання, як правило, усередині приміщень.
2.	Підвищеної водостійкості. Березовий шпон склеюється клеями на основі феноло-формальдегідних смол.	Фанера ФСФ	Рекомендована до використання як усередині приміщень, так і (переважно) для зовнішніх робіт.
3.	Кожен шар шпону фанери просочується бакелітовим лаком, після чого склеюється клеєм на основі феноло-формальдегідних смол.	Фанера ФБ - фанера бакелізована.	Рекомендована до використання в агресивних середовищах, тропічному кліматі, водному середовищі. Область застосування – будівництво літаків та суден.
4.	Облицьована плівковим покриттям (папером високої щільності, просоченою синтетичною смолою) з однієї або двох сторін березова фанера марки ФСФ.	Фанера ФОФ фанера ламінована	Рекомендована до застосування для зовнішніх робіт. Область застосування – монолітне будівництво, конструкції опалубки.

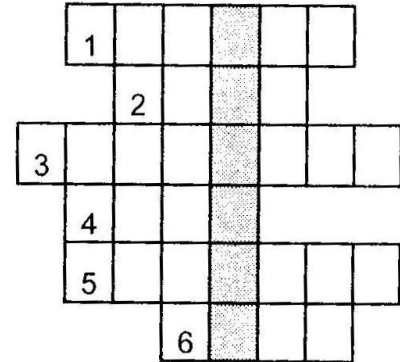
Кросворди та ребуси для використання на уроках трудового навчання

Кросворд № 1

Токарний верстат для обробки деревини СТД-120М

Розв'язавши кросворд, у виділеному стовпчику прочитаєте назву виступу, що прикрашає тоненьку деталь.

1. Масивна деталь задньої бабки.
2. Кнопка, якою зупиняють верстат.
3. Фіксатор пінолі.
4. Масивна деталь підручника.
5. Деталь задньої бабки, якою посувають піноль.
6. Деталь пасової передачі.

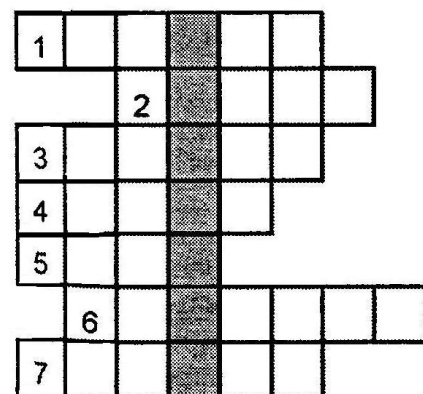
Дата _____ Клас _____ Прізвище, ім'я _____

Кросворд № 2

Токарний верстат для обробки деревини СТД-120М

Розв'язавши кросворд, у виділеному стовпчику прочитаєте назву округленої внутрішньої канавки у токарному виробі.

1. Рушійна сила верстата.
2. Задня
3. Цією деталлю закріплений маховик.
4. Він вставляється в піноль.
5. Опора для різців.
6. Деталь патрона.
7. Воно запобігає осьовому зміщенню шпинделя.

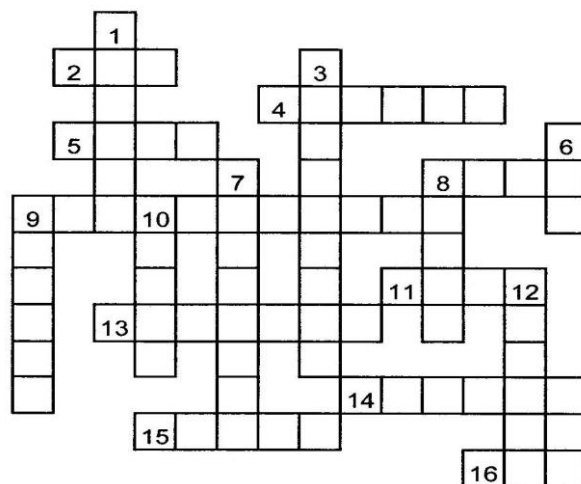

Дата _____ Клас _____ Прізвище, ім'я _____

Кросворд № 3

Технологічні пристрої токарного верстата з обробки деревини. Різальні інструменти. Прийоми роботи на токарному верстаті.

По горизонталі: 2. Деталь, на яку закріплюють тризубець. 4. Стопорне... . 5. Частина підручника. 8. Деталь для встановлення підручника. 9. Назва схеми, якою зображають механічні передачі. 11. Деталь передньої бабки, двоступінчастий.... 13. Частина задньої бабки. 14. Деталь задньої бабки, в яку вставляють центр. 15. Деталь гвинтового механізму. 16. Він передає рух від двигуна на головний вал.

По вертикалі: 1. Трикулачковий....

3. Опора для вала,.. кочення. 6. Скорочена назва токарного верстата. 7. Пристосування для закріплення заготовок у токарному верстаті. 8. Передня... 9. Деталь, що забезпечує поздовжнє зміщення шпинделя. 10. Захисний... 12. Деталь, якою закріплюють маховик задньої бабки.

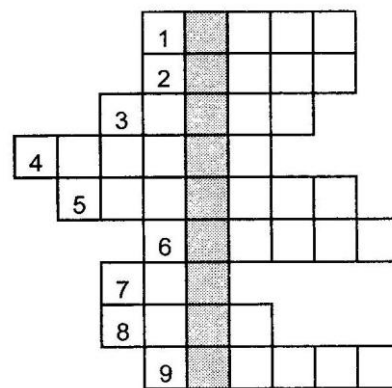
Дата _____ Клас _____ Прізвище, ім'я _____

Кросворд № 4

Будова токарно-гвинторізного верстата

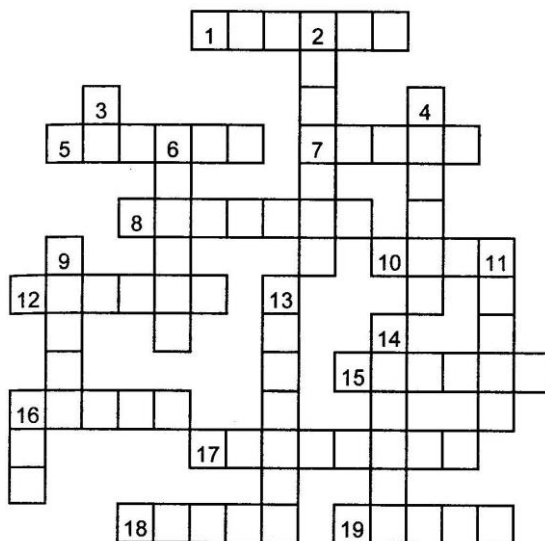
II. Розв'язавши кросворд, у виділеному стовпчику прочитаєте прізвище відомого вченого — винахідника токарного верстата.

1. Частина задньої бабки.
2. Захист шківів.
3. Передня..., в якій міститься двигун.
4. Деталь, насаджена на шпиндель.
5. Масивна частина токарного верстата.
6. Один із режимів різання.
7. Він буває плоский, клиноподібний.
8. Кнопка зупинки верстата.
9. Рушійна сила верстата.

Дата _____ Клас _____ Прізвище, ім'я _____

Кросворд № 5
Поняття про режими різання. Прийоми керування верстатом ТВ-6М

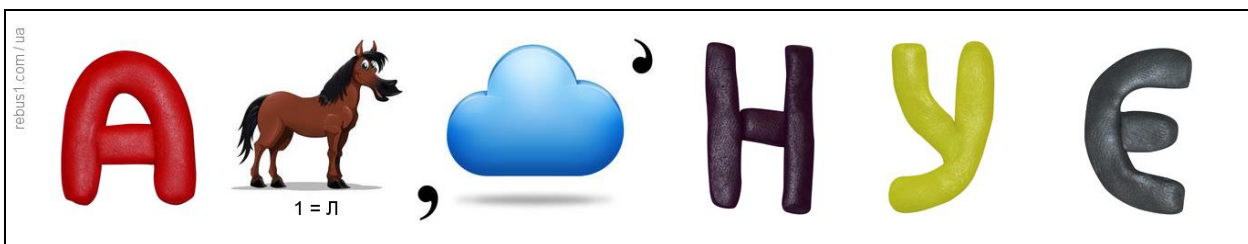

По горизонталі: 1. Деталь, якою вмикають або зупиняють верстат. 5. Рушійна сила верстата. 7. Захисний... . 8. Масивна частина верстата. 10. Кнопка, якою вмикають верстат. 12. Частина токарного верстата. 15. Масивна частина механізму. 16. Одна з бабок токарного верстата. 17. Головний вал верстата. 18. Основна частина однієї з бабок. 19. Цю поверхню називають ... Морзе.

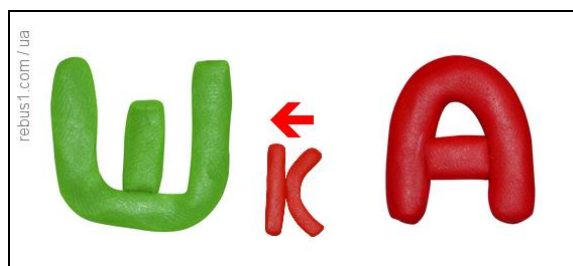
По вертикалі: 2. Бабка, в якій міститься коробка швидкостей. 3. Скорочена назва токарного верстата. 4. Частина токарного верстата. 6. Механізм, що має назву музичного інструмента. 9. Опора верстата призматичної форми. 11. Захист рухомих частин верстата. 13. Режим різання. 14. Зубчасте 16. Виступ на шестірні.

Дата _____ Клас _____ Прізвище, ім'я _____

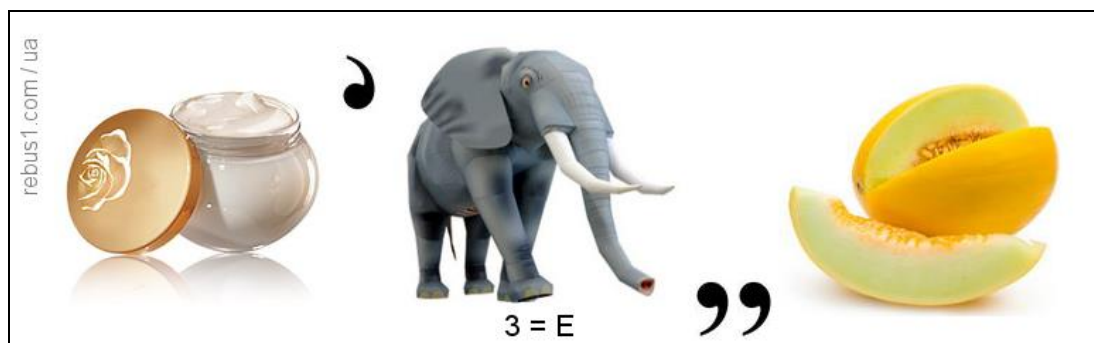
Учням пропонується розгадати ребус («Праця годує, а лінь марнує»), та усвідомити необхідність сумлінного відношення до праці.

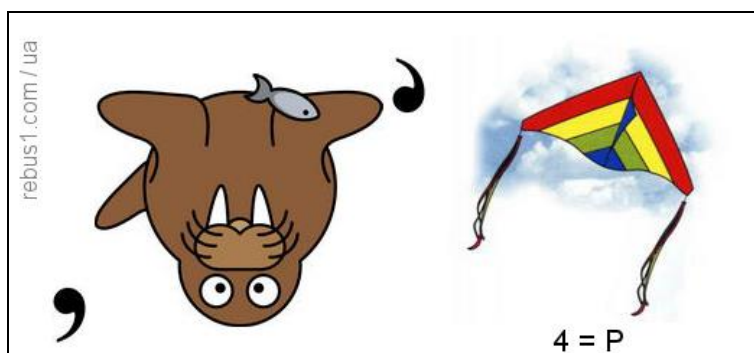
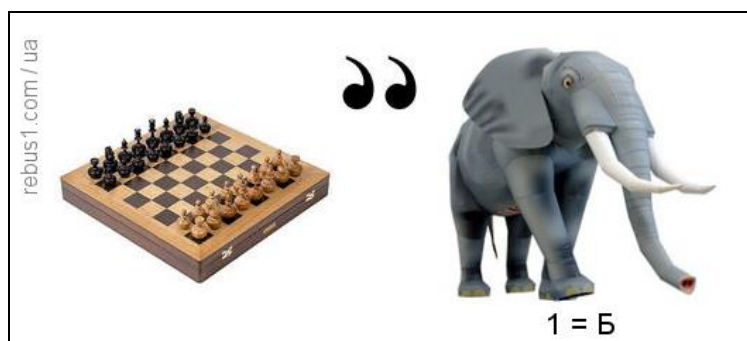

Учням пропонується розв'язати кілька ребусів («Деревина», «Дошка», «Брусок»), та визначити матеріали, які були розглянуті на уроці.

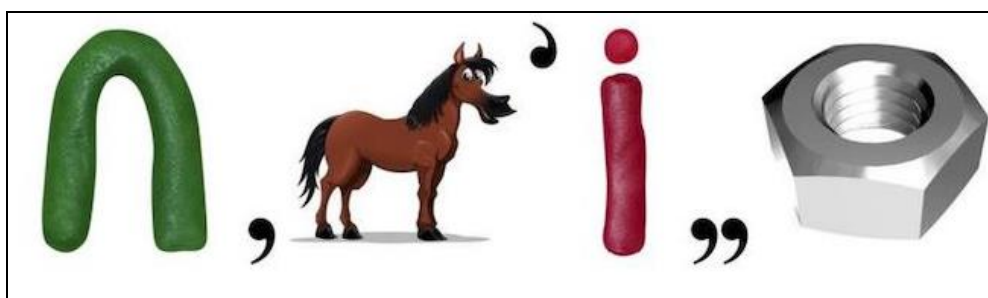

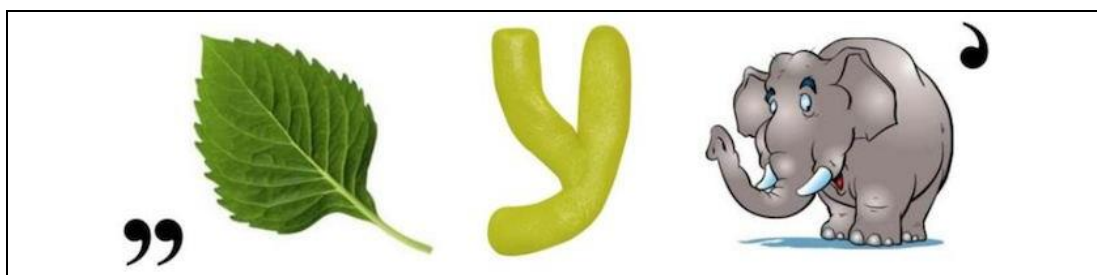
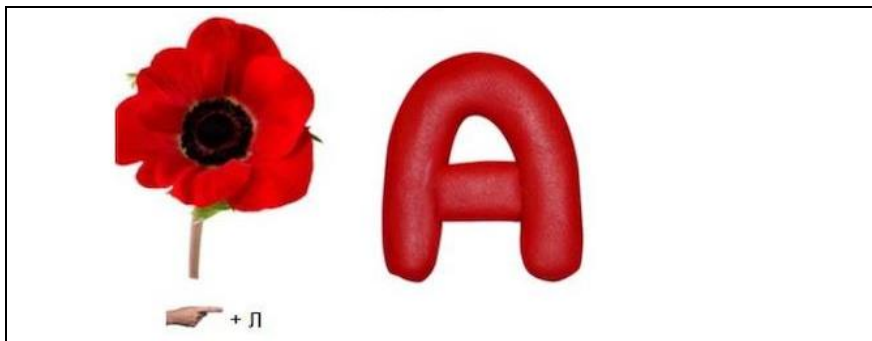
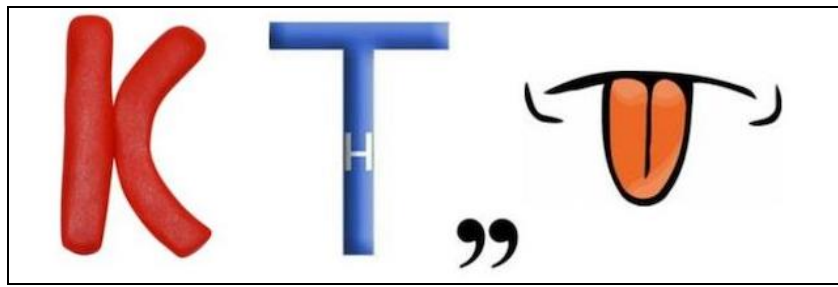
Учням пропонується розгадати кілька ребусів («Креслення», «Ескіз», «Шаблон», «Розмір», «Масштаб»), та визначити поняття, які будуть розглядатися на уроці.

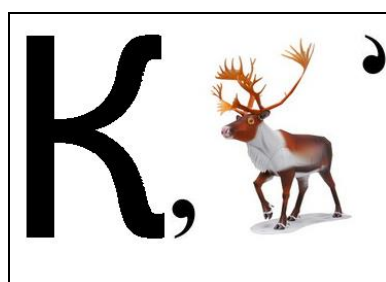
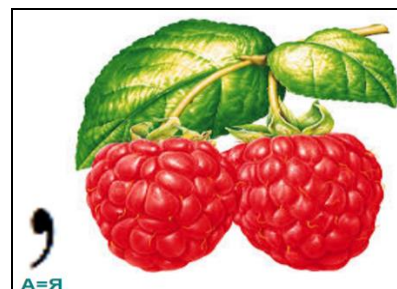

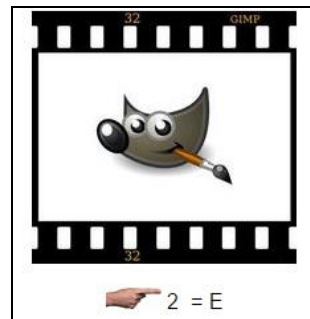
Учням пропонується розгадати кілька ребусів («Лінійка», «Кутник», «Рейсмус», «Малка», «Єрунок», «Пилка», «Стусло») та визначити назви інструментів, які використовувалися (будуть використовуватися) на уроках.

Учням пропонується розв'язати кілька ребусів («Сосна», «Бук», «Ялина», «Ялиця», «Клен», «Липа», «Вільха», «Верба», «Клен», «Липа», «Вільха», «Верба», «Дуб», «Береза», «Модрина», «Кедр»), та визначити матеріали, з якими познайомилися (будуть знайомитися) на уроці.

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

*(з досвіду роботи Василя Моргаленка, вчителя трудового навчання
(технологій) Олександрійського навчально-виховного комплексу
(ЗНЗ I-II ступенів №17-лицей) Олександрійської міської ради
Кіровоградської області)*

Методичний посібник

Підписано до друку 06.03.2024 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк – принтер. Тираж – 100 прим.
Зам. № 433

Віддруковано в лабораторії інформаційно-методичного забезпечення
освітнього процесу КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика
Перспективна, 39/63, Кропивницький, 25006